

Töö number
Tellijä
Konsultant

2024-0064
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Skepast&Puhkim OÜ
Laki põik 2, 12915 Tallinn
Telefon: +372 664 5808; e-post: info@skpk.ee
Registrikood: 11255795;

Kuupäev

17.09.2025

Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneeringu asukoha eelvalik Alternatiivide võrdlus muu loomastiku põhjal

Aruanne

Versioon 1
Kuupäev 17.09.2025
Koostanud: Camilla Kastein

Projekti nr 2024-0064

SKEPAST&PUHKIM OÜ
Laki põik 2
12915 Tallinn
Registrikood 11255795
tel +372 664 5808
e-mail info@skpk.ee
www.skpk.ee

Sisukord

1.	SISSEJUHATUS	4
2.	METOODIKA	5
3.	ELEKTRIÜHENDUSE MÕJU LOOMASTIKULE	6
3.1	Imetajad	6
3.2	Kahepaiksed ja roomajad.....	7
3.3	Putukad.....	7
4.	ALTERNATIIVIDE VÕRDLUS IMETAJATE PÕHJAL	9
4.1.	Imetajate esinemine.....	9
4.2.	Saaremaa läänerannik Kotlandi/Lõmala kavandatud alajaamast Paikülani	11
4.3.	Saaremaa keskosa ja idarannik Paikülast Mägi-Kurdla ja Veereni	11
4.4.	Saaremaalt mandrile	13
4.5.	Mandri läänerannik- Lihula	13
4.6.	Lihula- Rumba	14
4.7.	Rumba- Järvakandi	14
4.8.	Järvakandi-Paide.....	15
5.	ALTERNATIIVIDE VÕRDLUS KAHEPAIKSETE JA ROOMAJATE PÕHJAL	17
5.1.	Kahepaiksete ja roomajate esinemine	17
5.2.	Saaremaa läänerannik Kotlandi/Lõmala kavandatud alajaamast Paikülani	17
5.3.	Saaremaa keskosa ja idarannik Paikülast Mägi-Kurdla ja Veereni	18
5.4.	Saaremaalt mandrile	20
5.5.	Mandri läänerannik - Lihula	20
5.6.	Lihula-Rumba	21
5.7.	Rumba-Järvakandi	21
5.8.	Järvakandi-Paide.....	22
6.	JÄRELDUSED JA KOKKUVÕTE	23
7.	KASUTATUD ALLIKAD	25

1. Sissejuhatus

Eesti-Läti IV ühenduse taime- ja loomastiku ekspertarvamuse eesmärgiks on anda sisend elektriühenduste trassialternatiivide võrdlemiseks asukoha eelvaliku etapis. Ekspertarvamus käsitleb vaid maismaal paiknevaid trassialternatiive, merepõhja elupaikade ja elustiku kohta koostatakse eraldi eksperthinnang. Ekspertarvamus käsitleb mõjusid loomastikule, sealhulgas kahepaiksetele. Ekspertarvamus ei käsitle käsitiivalisi, linde ega mereimetajaid, nende osas on koostatud eraldiseisvad eksperthinnangud.

Ekspertarvamuse tulemusena selgub alternatiivide paremusjärjestus loomastikule avalduvate mõjude osas. Alternatiivide paremusjärjestamiseks leitakse trassialternatiivide kohta loomastiku koondhinnang, mis põhineb maismaale jäävate trassialternatiivide puhul imetajatele, roomajatele ja kahepaiksetele avalduvatel mõjudel. Olulise mõju tuvastamisel on aruandes välja toodud ka vajalikud leevendusmeetmed.

2. Metoodika

Riigi eriplaneeringu (REP-i) eesmärk on planeerida Eesti-Läti neljanda elektriühenduse (EE-LV IV) Eestis paiknev osa algusega Paide linnast Lihula linna suunas ning läbi Suure väina Saaremaa edelarannikule. Loodav ühendus suurendab 2033+ vaates elektri varustuskindlust ning loob võimalused suurema hulga taastuvenergia vastuvõtmiseks Lääne-Eesti elektrivõrku, aidates kaasa riigi 2050. aasta kliimanetraalsuse eesmärkide saavutamisele.

Trassialternatiivide asukoha eelvaliku etapis on hinnatavaid trassilõike kokku seitse:

1. Kotlandi/Lõmala – Paiküla
2. Paiküla – Veere/Mägi-Kurdla (Saaremaa idarannik)
3. Saaremaa idarannik – mandri läänerannik (Paatsalu/Muriste/Hanila)
4. Mandri läänerannik (Paatsalu/Muriste/Hanila) – Lihula
5. Lihula – Rumba
6. Rumba – Järvakandi
7. Järvakandi – Paide.

Igas trassilõigis on määratud hinnatavad trassialternatiivid.

Ekspertarvamuse koostamisel on kaardianalüüsi teostamiseks kasutatud EELIS-t, koostatavat imetajate levikuatlast, ulukiasurkondade seisundi ja kütmissooovitust 2024. aastast (mis on koostatud jahimeeste kogutud andmete põhjal) ja e-Elurikkuse andmebaasi ruumiandmeid (seisuga juuni-juuli 2025). Lisaks on kasutatud Eleringilt saadetud tehnilist kirjeldust kavandatava tegevuse osas. Kogutud teavet on võrreldud ELME ökosüsteemi kaardikihiga ning IRENES kaardiandmeid. Taastuvenergiat puudutava planeerimise hõlbustamiseks on projekti IRENES raames välja töötatud IRENES ökosüsteemi teenuste kuumkohtade kontseptsioon ning koostatud seda kasutavad kaardid. Kaartidel on kujutatud ökosüsteemi teenuste kuumkohtade levik Eestis ja seosed teiste valdkondadega (tuuleenergia, kaitsealad ja rohealad). Ökosüsteemi kuumkohta võib mõista kui rohkete ja mitmekesiste ökosüsteemi teenuste pakkumisega alasid. Kuumkohad on tihedalt seotud hea ökosüsteemi seisundi ja kõrge maastikulise multifunktsionaalsusega. Külmkohati võib mõista kui madala või väga madala ökosüsteemi teenuste pakkumisega alasid, mis sageli viitavad ka rikutud ökosüsteemidega aladele.

Kui kahepaiksete ja roomajate osas saab kasutada andmeid, mis on kantud riiklikusse keskkonnaregistrisse ning e-elurikkuse andmebaasi, siis imetajad, välja arvatud saarmas, pole kaitstavad liigid ja nende kohta pole täpsemaid andmeid kui juhuslikud vaatlused ja andmed jahimeestelt.

Mõju hindamisel tuginetakse piirkonnas registreeritud loomastiku andmetele. Mõjude prognoosimisel võetakse arvesse ka taimekoosluste ja maastikutüüpide ehk loomastiku jaoks iseloomulike biotoopide levikut trassikoridori alal ja piirkonnas.

Imetajate osas hinnatakse mõjusid, mis avalduvad elupaikade kao (eeskätt metsade raadamine), elupaikade killustamise ja barjääriefekti näol, mida liinikoridor üksi või koos muu naabruse jääva taristuga (nt maanteed) põhjustada võib. Hinnatakse ka ehitusaegsete häiringutega seotud mõjusid. Kahepaiksete osas hinnatakse mõjusid, mis avalduvad elupaikade kao ja teisenemise ning elupaikade killustamise näol.

Ekspert hinnangus hinnatakse erinevate lõikude alternatiive ning antakse hinnang prima trassialternatiivi valimiseks. Parimaks alternatiiviks loetakse alternatiivi, mille korral kaasnevad nendele aladele kõige väiksemad mõjud.

Ekspert hinnang koostatakse kaardiandmete põhjal analüüsi ja kvalitatiivse hinnangu põhjal.

3. Elektriühenduse mõju loomastikule

Elektriühenduse rajamisega kaasnevate mõjude hindamisel lähtuti kavandatava tegevuse kirjeldusest ning sellega kaasnevatest konkreetsetest mõjuteguritest nagu ehitus- ja hooldustöödega kaasnevad häiringud, elupaikade kadu, teisenemine ja killustamine ning võimalik barjääriefekt loomade liikumisele.

Elektriühenduse rajamise mõjud loomastikule seisnevad liinikoridori raadamisest tingitud elupaikade kaos ja killustumises ning teisenemises. Liini ehitustöödega ning vähemal määral ka hooldustöödega kaasnevad häiringud loomastikule. Õhuliini rajamisega kaasnevad mõjud on liini suurema ruumivajaduse tõttu oluliselt suuremad kui rannikule planeeritud maakaabliga kaasnevad mõjud. Samas Paiküla-Veere või Mägi-Kurdla lõigul ning Rumba-Järvakandi lõigul on võimalik ka olemasoleva trassi laiendamine, mille laius on väiksem kui uue õhuliini koridori laius. Õhuliini rajamise mõjud on aga pöörduvad ehk peale valmimist müra, liikumine, ehitusmasinate tegevus lakkab.

3.1 Imetajad

Seoses liinikoridori raadamise ja liini ehitustöödega kaasnevad imetajatele häiringud. Häiringud on oma tugevuselt võrreldavad tavapäraste raie töödega kaasnevate häiringutega. Häiringute mõju on võrdlemisi lühiajaline. Kui raadamistööd välditakse linnustiku pesitsusperioodil, siis leevendab see mõnevõrra ka loomastikule sigimisperioodil avalduvaid mõjusid. Häiringute mõjud loomastikule, eeskätt imetajatele on lühiajalised ning suhteliselt lokaalsed. Häiringute kogumõju korreleerub trassialternatiivi pikkusega. Seega pole häiringute arvestamine alternatiivide paremusjärjestamisel oluliseks kriteeriumiks.

Olulisimaks elektriühenduse rajamisega kaasnevaks pikaajaliseks mõjuks on õhuliini trassikoridori raadamisest tingitud metsaalade kadu ning maastiku muutus. Ulatuslik raadamine tingib metsade, kui imetajatele oluliste elupaikade, kadu. Samas olemasoleva koridori laiendamine laiendab olemasolevat trassi 80 meetrini olemasoleva 40 meetri asemel, mistõttu võib see olla parem lahendus kui maastikku täiesti uue koridori raadamine. Sellisel juhul pole maastiku muutumine nii ulatuslik ja ei teki loodusesse täiesti uus objekt, millega loomad peavad harjuma. Sel juhul on ainuke maastiku muutus mõlemast trassi servast lisanduva 20 m raadamine. Kuna raadamine jaotub kümnete kilomeetrite pikkusele liinikoridorile, siis on piirkondade metsasusele avalduv mõju kokkuvõttes siiski suhteliselt väike. Metsade raadamist võib käsitleda ka elupaikade teisenemisena, kuna metsade asemele kujunevad avakooslused, mis on samuti elupaikadeks nii imetajatele kui ka kahepaiksetele ning pakuvad rohkelt elupaiku putukatele. Liinikoridori alale kujunevad näiteks sõralistele sobivad toitumisalad.

Suhteliselt laia (140 m) õhuliini koridori raadamisega läbi metsamaastike kaasneb maastike muutus, mis on oluline eelkõige lokaalses skaalas. Liinikoridor, mis läbib metsamaastike katkematu „joonobjektina“, killustab loomastiku elupaiku. Siiski pole põhjust eeldada, et liinikoridor oleks reaalseks barjääriks ühelegi imetajaliigile, kuna meie metsamaastike loomastik on kohanenud raie tuga killustatud metsaaladega ning mosaiikmaastikega, kus metsad vahelduvad põlumajandusmaadega. Seega on liinikoridori barjääriefekt loomastikule väike ning pole võrreldav tiheda liiklusega maanteekoridoride mõjuga. Õhuliin kui juba olemasolev rajatis ei avalda loomastikule olulist mõju. Alguses võivad ulukid uut objekti võõristada, kuid harjuvad selle olemasoluga maastikus. Staatilise objektina ei avalda õhuliin loomastikule häiringuid. Eesti imetajate liigid, kes trassiga hõlmatavas alas elavad, on võimelised läbima raadatud ala ning liikuma tekkinud avamaastikul. Õhuliini trassid ristuvad ka rajatava Rail Baltic trassiga, mis aga kumuleeruvat mõju barjääriefektina ei tekita, kuna õhuliini rajamine ise barjääriefekti imetajatele ei tekita ning ka Rail Balticu rajamisel on kavandatud mitmeid ökodukte ning tundeid raudteetrassi alt, et säilitada loomade liikumise võimalus ning ära hoida populatsioonide killustamine.

Rannikule kavandavate maakaabli koridori rajamise mõjud loomastikule on oluliselt väiksemad, kuna trassikoridor on kitsas (20 m), maakaablite osakaal kogu trassist on väike ning mõju metsaalade kao ja killustamise näol on palju väiksem. Barjääriefekti maakaabli koridoridega ei kaasne, ka mõju elupaikade kao näol on maakaabli puhul pigem ebaoluline.

Avamaastikus paiknevate trassilõikude puhul on nii õhuliinide kui ka rannikul maakaablite mõjud loomastikule suhteliselt väheolulised, piirdudes peamiselt ehitusaegsete häiringutega. Avamaastikus ei kaasne reeglina loomastiku elupaikade kadu ega killustamist. Samuti ei kaasne avamaastikus paikneva õhuliini või ranniku maakaabliga arvestatavaid häiringuid loomastiku liikumisele ning puudub barjääriefekt loomastiku liikumisele.

Loomaõnnetuste andmebaasi põhjal saab ka teha järeltõlge, kus imetajad liiguvad. Arvesse tuleb aga võtta, et andmebaas kajastab kokkupõrkeid suuremate imetajate (metskits, põder, metssiga) ja autode vahel ning rohkem õnnetusi juhtub ka rohkem suurema sagedusega teedel. Loomade liikumist saab ennustada ka rohevõrgustiku paiknemise järgi, milleks on kasutatud ELME ja IRENES kaardikihte.

3.2 Kahepaiksed ja roomajad

Kahepaiksetele avalduvad mõjud tulenevad maastiku muutustest ning mõjudest sigimisveekogudele. Elektriühenduse rajamisega ei kaasne kuivendust ning selle kaudu ei avaldu negatiivset mõju kahepaiksete elupaikadele. Trassikoridoride alale ei jää ühegi alternatiivi puhul seisuveekogusid, mis võiksid tõenäoliselt olla kahepaiksetele väga olulisteks sigimisveekogudeks. Kahepaiksed võivad sigida ka kraavides ning ajutistes veekogudes, kuid seoses elektriühenduse rajamisega pole ette näha olulisi mõjusid neile võimalikele sigimispaikadele. Kui sigimisveekogusid jääb raadatavas trassikoridori, võib avalduda hoopis positiivne mõju, kuna raadamise tagajärjel paranevad valgustingimused ja vesi soojeneb kiiremini, mis on kahepaiksete sigimiseks oluline eeltingimus.

Saaremaal jäävad alale vaid mõned hariliku nastiku, hariliku kärnkonna ja rabakonna elupaigad. Konnade elupaikade puhul on tegu pigem rabaaladega, mis niiskete elupaikadena sobivad kahepaiksetele toitumiseks. Trasside läheduses asuvad mitmed rabakonnade ja hariliku kärnkonnade elupaigad, mandril Muriste-Lihula trassi lähedal ka tähnikvesiliku, rabakonna ja rohukonna registreeritud sigimispaigad või elupaik tiigis. On üsna tõenäoline, et kahepaiksed liiguvad ka registreeritud elupaikadest väljapoole, tiiki sigima liiguvad konnad ümbritsevast loodusmaastikust, mistõttu rajatavad liinikoridorid võivad olla neile sobivaks elupaigaks, kuna pakuvad toitumisvõimalusi.

Seoses trassikoridori raadamisega ja pinnasetöödega võivad nii õhuliini kui maakaabli rajamisel kaasneda negatiivsed mõjud kahepaiksete talvituspaikadele, mis asuvad sageli metsaaladel. Konnad talvituvad metsades pinnases ja mahalangenud lehtede ning muu metsakõdu sees. Töödega võib kaasneda nii talvituspaikade kadu kui ka talvituvate konnade hukkumine. Kuna kahepaiksete talvituspaikad pole enamasti teada, siis on antud mõju keeruline prognoosida ja ka ennendada. Raadamise, kändude juurimise ja pinnasetööde ajastamine vegetatsiooniperioodile aitaks talvituvate isendite hukkumist vähendada, kuid tulenevalt linnustiku kaitse eesmärkidest on raadamine soovitatav ajastada just sügis-talvisele perioodile.

Kahepaiksete maismaalistele elupaikadele avalduvad mõjud eeskätt metsaalade raadamisega liinikoridoris, vähemal määral ka maakaabli koridoris. Antud mõju ei saa käsitleda üksnes negatiivsena, kuna liinialused lagealad võivad osutada kahepaiksetele sobivamateks elupaikadeks kui seal varem kasvanud metsad.

3.3 Putukad

Putukatest on käsitletud vaid registreeritud leiukohtadega kaitsealuseid liike, kelle elukoht jääb trassi alale. Saaremaal jääb teisel lõigul Paiküla-Mägi-Kurdla 3 ja 4 ning Paiküla-Veere 3 trassidele

sõõrsilmiku (KLO9200605) registreeritud elupaik. Paiküla-Veere 2, 8 ja 9 ning Paiküla-Mägi-Kurdla 5 ja 6 trassidele jäävad vareskaera-aasasilmiku (KLO9200588) ja sõõrsilmiku (KLO9201620) registreeritud elupaigad. Tegu on kaitstavate liikidega, kelle elupaiku tuleb kaitsta. Putukate osas alternatiive ei võrrelda, kuna selleks pole piisavalt teavet.

Selgrootutest jääb trassile vaid üks vareskaera-aasasilmiku ja kaks sõõrsilmiku registreeritud elupaika. Sõõrsilmikule on olulised metsad, eelistades liigirikkaid okas- ja lehtmetsi, puisniitusid ja tammikuid. Samas võib ta toituda ka avatud aladel ning metsaservades. Kõnealused putukate registreeritud elupaigad asuvad juba olemasoleval liinikoridoril ning selle ümbruse metsades. Olemasoleva liinikoridori laiendamine vähendab sõõrsilmiku elupaigast metsa, mis talle eelkõige toitumiseks sobib, kuna sõõrsilmikud toituvad puudel ja põõsastel elavate lehetäide eritistest. Vareskaera-aasasilmik elab niisketes leht- ja segametsades, võsastikes, soodes ja liigniisketel aladel. Kuivendatud soodest liik kaob. Peamised ohutegurid on elupaikade kuivendamine, põllumajanduslik tegevus, rohumaade muut(u)mine. Samuti kaob vareskaera-aasasilmikule sobiv mets, kuid alasid ei kuivendata, mistõttu ei muutu elupaik talle täiesti sobimatuks. Teataval määral võsa kasvab liinide all ka õhuliini koridoride rajamise järgselt.

Selgrootute seas üldiselt, eriti putukate osas, võib õhuliini või maakaabelliini rajamise ning raadamisega kaasneda pigem liigirikkuse ja arvukuse tõus, kuna avatud liinikoridoris kasvab reeglina märksa rohkem õistaimi kui metsakooslustes. Seega võib eeldada õistaimedel toituvate putukarühmade nagu kahetiivalised, kiletiivalised (sh mitmed kaitstavad kimalaseliigid) ja mardikalised liigirikkuse ja arvukuse olulist suurenemist. Liinikoridoridesse kujuneva lopsakama rohurinde tõttu tõuseb liinikoridorides ka limuste (nii kojaga maismaateod kui nälkjad) liigirikkus ja arvukus. Seoses uute putukarikaste ning ka limustele sobivate elupaikade kujunemisega võib liinikoridoride raadamise koondmõju selgrootutele olla pigem positiivne. Sarnased mõjud, kuid väiksema ulatusega avalduvad ka maakaabli koridori raadamisega. Kaitsealuste putukaliikide elupaigad, mis jäävad trassi lähedusse, saavad trassirajamisest pigem kasu, kuna juurde tekivad alad toitumiseks või potentsiaalsed elupaigad. Liinidealused alad kujunevad tihti niidulaadseteks kooslusteks, eriti Lääne-Eestis ja saartel, kus on õhukene mullakiht paestel kihtidel. Liike, kes eelistavad toitumiseks ja elupaigana varjulisemaid koosluseid, trassi raadamine ei mõjuta.

4. Alternatiivide võrdlus imetajate põhjal

Eesti-Läti neljanda elektriühenduse alternatiivid kulgevad alates Paide linnast kuni Saaremaa läänerrannikule, kus need läbivad erinevaid maastikke, sh ka metsaalasid. Trassialternatiivide piirkondades leidub ulatuslikke loodusmaastikke, mis sisaldavad suuri metsaalasid ja soid. Paiguti esineb suuremaid põllumajanduslikke avamaastikke ning mosaiikmaastikke, milles vahelduvad metsad ja põllumajandusmaad. Suur loodusmaastike osakaal loob loomastiku jaoks rohkelt elupaiku. Inimasustus on jaotunud kaablitrasside alternatiivide piirkonnas ebaühtlaselt.

Piirkonna taristu on suhteliselt hõre, olulisimaks loomastikku mõjutavaks taristuobjektiks on Tallinn-Pärnu-Ikla maantee. Tihedam inimasustus on Paide linnas, Käru alevikus, Järvakandi alevikus, Vana-Vigala külas, Lihula linnas, Valjala külas. Asustustihedus ei ole trassialternatiivide piirkonnas valdav osas nii tihe, et häiringute ja loomastiku elupaikade killustamise kaudu loomastiku elupaigatingimusi suurel määral mõjutaks.

4.1. Imetajate esinemine

Planeeringuala piirkonna maismaaloomastik on mitmekesine ja rikkalik, kuna ala hõlmab suurt territooriumi, kuhu jääb erinevaid maastikke ja elupaiku ning loodusmaastike osakaal on planeeringualal võrdlemisi suur, olles lähedane Eesti keskmisele. Alal on metsamaastikke, erineva tüübi ja suurusega soid, põllumajanduslikke avamaastikke ja mosaiikmaastikke, kus metsad vahelduvad põllu- ja rohumaadega. Eripäraseid elupaiku pakuvad rannikumaastikud. Enamuse loodusmaastikest moodustavad metsad, planeeringuala mandri osas on suhteliselt suur ka soode, eelkõige rabade, osakaal. Alal on ka linnalisi alasid ning muid tihedalt asustatud alasid. Planeeringuala metsasus on pisut üle Eesti keskmise ja ka soode osakaal on sarnane Eesti keskmisele.

Loomastiku liikumistingimustele ja elupaikade sidususele avaldab mõju planeeringualal paiknev taristu, millest olulisima mõjuga on maanteed ja raudteed. Loomastikule on oluliseks liikumisbarjääriks olemasolev Tallinn-Pärnu-Ikla maantee ning vähemal määral ka Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare maantee. Mõjusid on ette näha ka läbi planeeringuala kavandatud Rail Baltic raudteega. Loomastiku liikumisvõimalused üle tarastatava raudteetrassi saavad siiski ökoduktide ja muud tüüpi loomapäasude abil tagatud.

Riikliku ulukiseire, koostatava imetajate levikuatlase ja e-elurikkuse andmetel on alternatiivide piirkonnas levinud valdav osa Eestis esinevatest suur- ja väikeimetajatest. Saartel on imetajate varieeruvus väiksem.

Eestis levinud suursõralistest on trassialternatiivide piirkonnas levinud kõik meie tavalisemad liigid: põder, metskits ja metssiga. Antud liikide asustustihedus sõltub maastikust, kuid on üldjoones sarnane Eesti keskmisega. Punahirv, kes on Eestis piirkondliku levikuga liik, on levinud peamiselt saartel. Metssea vaatluseid e-elurikkusest on mandril rohkem Järvakandist lääne poole rannikuni, Saaremaal on rohkem vaatluseid saare põhjaosas, Paiküla-Veere 1 alternatiivi piirkonnas ja läänepoolsel alal, esimesel trassilõigul.

Suurkiskjad (pruunkaru, hunt, ilves) on rohkem levinud mandril, ilvest saartel pole ning karu on pigem haruldane. Hunti on e-elurikkuse andmetel nähtud hajusalt nii Saaremaal kui ka mandril, vaid Muhemaal pole ühtegi hundivaatlust.

Väikeulukeist on suhteliselt arvukad tavalised koerlased rebane ja kährikkoer, kes on levinud nii metsamaastikes kui ka mosaiikmaastikes ja avamaastikes. Vähem on kohatud neid e-elurikkuse põhjal Muhu saarel. Metsamaastikes elutseb ka mäger, kelle arvukus on teistest koerlastest väiksem, kuid kelle kohta on e-elurikkuse põhjal hajusalt vaatlusi nii mandril kui Saaremaal, vaid Muhus pole mägra vaatluseid kavandatavate trasside läheduses teada. Hiljuti Eestisse jõudnud liigiks on šaakal, kes esineb Lihula-Rumba lõigul, Paatsalust lähtuvate trasside läheduses ja Muhu saarel.

Jäneslastest on arvukam halljänes, kes on seotud rohkem leht- ja segametsadega ning mosaiik- ja põllumajandusmaastikega. Rohkem vaatluseid e-elurikkusest on Rumba kandist, Hanilast ranniku poole ja Muhu saare keskosast. Valgejänes on vähem levinud ning seotud peamiselt okasmetsade ja rabadega. Tema vaatluseid e-elurikkusest on just Saaremaa lääneosast esimese trassilõigu piirkonnast ning Paiküla kandist ja maismaal hajusalt Rumbast edasi Paide poole.

Mõlema suuna trassialternatiivide piirkonnas esinevad suure tõenäosusega kõik Eestis levinud kärplased (välja arvatud euroopa naarits, kes elab looduses vaid Hiiumaal), kellest arvukamad on tõenäoliselt metsnugis ja tuhkur. Tuhkru vaatluseid e-elurikkusest on Järvakandi-Paide lõigult, metsnugise vaatluseid on laialdaselt üle terve trassiala. Väiksema arvukusega on ulukiseire ja küttimisandmete põhjal kivinugis ja mink. Vaatluseid trasside vahetust lähedusest nende kohta ei ole, kuid selle põhja ei saa järeldada, et neid sealkandis üldse ei esineks. Tõenäoliselt esinevad ka kärp ja nirk, kuid nende osas põhjalikuma seireandmed puuduvad.

Tavaliseks liigiks mõlema suuna trassialternatiivide piirkonnas on kobras, kes on seotud elupaigaks sobivate veekogudega nagu kraavid, ojad ja jõed. Üsna laialdaselt on levinud ka saarmas, vaid Järvakandi-Paide lõigul esineb teda vähem.

Jahimeeste andmetel kokku pandud ulukiseire aruanne annab järgmised maakondlikud tulemused:

Ulukiasurkondade seisundi ja küttimissoovituse 2024 aruande järgi Saaremaal: põdra arvukus on veidi tõusnud 2024 vs 2023, kuid võrreldes 2015 aastaga langenud 39%. Metssea arvukus on tõusnud 2024 vs 2023 aastaga 34% ja võrreldes 2015 a 8%. Punahirve arvukus on tõusnud 2024 vs 2023 a 3%, võrreldes 2015 a 164%. Metskitse arvukus on tõusnud 2024 vs 2023 a 12% ja 2015 a 20%. Karusid on nähtud, kuid uusi pesakondi pole, arvukus on sama. Hundi pesakondasid pole, kuid neid on Saaremaal nähtud, võrreldes 2014. aastaga on arvukus vähenenud. Ilveseid Saaremaal pole. Šaakali arvukus on tõusnud vahemikus 2019-2024. Rebase, kopra, hall- ja valgejänesese arvukus on tõusnud, kähriku oma langenud. Metsnugise, kivinugise, mingi, mägra ja tuhkru arvukus on jäänud samaks.

Ulukiasurkondade seisundi ja küttimissoovituse 2024 aruande järgi Pärnumaal: põdra arvukus 2024 vs 2023 +0,9% ja võrreldes 2015 a-ga -24,3%. Metssea arvukus on tõusnud 2024 vs 2023 aastaga +58% ja võrreldes 2015 a-ga -60%. Punahirve arvukus on tõusnud 2024 vs 2023 a 11% ja võrreldes 2015 a-ga 8,4%. Metskitse arvukus 2024 vs 2023 on -41% ja võrreldes 2015 a-ga +8%. Pruunkaru pesakondade arv on tõusnud, 2024 vs 2023 a-ga +45% ja võrreldes 2015 a-ga +116%. Hundi pesakondade arv on 2023 vs 2022 vähenenud, 2023 vs 2014 on suurenenud. Ilvese pesakondade arv on 2023 vs 2022 jäänud samaks, 2023 vs 2014 on suurenenud. Šaakali arvukus on vaikselt kasvanud või jäänud samaks. Rebase, kopra, valgejänesese, kivinugise, mingi arvukus on langenud, kähriku, metsnugise, tuhkru arvukus on jäänud samaks, halljänesese ja mägra arvukus on tõusnud.

Ulukiasurkondade seisundi ja küttimissoovituse 2024 aruande järgi Rapla maakonnas: põdra arvukus 2024 vs 2023 -9% ja võrreldes 2015 aastaga -48%. Metssea arvukus on tõusnud 2024 vs 2023 aastaga +22% ja võrreldes 2015 a-ga vähenenud 72%. Punahirve arvukus on 2024 vs 2023 a vähenenud 37% ja võrreldes 2015 a-ga tõusnud 20%. Metskitse arvukus 2024 vs 2023 on -31% ja võrreldes 2015 a-ga -8%. Pruunkaru pesakondade arv on tõusnud, 2024 vs 2023 +20% ja võrreldes 2015 a-ga +217%. Hundi pesakondade arv on 2023 vs 2022 suurenenud, 2023 vs 2014 on suurenenud. Ilvese pesakondade arv on 2023 vs 2022 vähenenud, 2023 vs 2014 on suurenenud. Šaakali arvukus on jäänud samaks, teda pole tõenäoliselt. Rebase, kopra, metsnugise ja kähriku arvukus on langenud, halljänesese ja mägra arvukus on tõusnud, valgejänesese, kivinugise, mingi, tuhkru arvukus on jäänud samaks.

Ulukiasurkondade seisundi ja küttimissoovituse 2024 aruande järgi Järva maakonnas: põdra arvukus 2024 vs 2023 -6% ja võrreldes 2015 aastaga -46%. Metssea arvukus on tõusnud 2024 vs 2023 aastaga 30,6% ja võrreldes 2015 a-ga 70,6%. Punahirve arvukus on tõusnud 2024 vs 2023 a 117% ja võrreldes 2015 a-ga vähenenud 35%. Metskitse arvukus 2024 vs 2023 on -32% ja võrreldes 2015 a-ga -31%. Pruunkaru pesakondade arv on tõusnud võrreldes 2022-2023 aastaid 2014-2015 aastatega, kuid vähenenud võrreldes 2022-2023 aastaid 2020-2021 aastatega, 2024 vs 2023 +8% ja võrreldes 2015 a-ga +115%. Hundi pesakondade arv on 2023 vs 2022 suurenenud, 2023 vs 2014

on suurenenud. Ilvese pesakondade arv on 2023 vs 2022 vähenenud, 2023 vs 2014 on suurenenud. Šaakali arvukus on jäänud samaks, teda pole tõenäoliselt. Rebase, kopra, metsnugise arvukus on langenud, kähriku, valgejänese, kivinugise, mingi, tuhku arvukus on jäänud samaks, halljänese ja mägra arvukus on tõusnud.

4.2. Saaremaa läänerannik Kotlandi/Lõmala kavandatud alajaamast Paikülani

Saaremaa lääneosas kõigi trassialternatiivide ala maastik on valdavalt metsamaastik, mis on säilinud võrdlemisi looduslikuna. Märjalade osakaal maastikus on valdavalt väike. Nii IRENES kui ELME kaardikihtidelt on vahepealne suur metsamassiiv märgitud kui kuumkoht või väga sidus loodusmaastik, samas kui kõik trassialternatiivid kulgevad väiksema sidususe ja kuumkohana märgitud aladel. Kotlandi-Paiküla 2-1 ja Lõmala-Paiküla 2-1 trassid ristuvad ühe suurema loodusliku sidususe koridoriga, mis liigub Viidumäe aladelt ida-kagu suunas. Sellest lähtuvalt võib eeldada, et ka Kotlandi-Paiküla 2-1 ja Lõmala-Paiküla 2-1 trassidega ristuvad imetajate liikumisrajad. Looduslikud veekogud ja nende kaldad on samuti keskmiselt olulisemad alad (kuumkohtadena) ning pakuvad elupaiku saarmale ja koprale.

Kotlandi-Paiküla või Lõmala-Paiküla Kuressaare-Kihelkonna-Veere maanteega paralleelselt jooksevad Kotlandi ja Lõmala-Paiküla trassialternatiivid 1, 3 ja 4, millest risti põhja-lõuna suunaliselt suuremate metsamassiivide, sh Viidumäe metsade suunas imetajad liiguvad. Käesla-Karana-Loona tee ristub Kotlandi-Paiküla või Lõmala-Paiküla 2 trassialternatiividega, mis asuvad samuti üsna suurte metsamassiivide alal. Trassialternatiividega samas põhja-lõuna suunas on ka imetajate tõenäolised liikumissuunad, liikudes valdavalt metsamaaga kaetud aladel.

Kõigil alternatiividel esinevad metskits, punahirv, põder, metsnugis, kährik, rebane, halljänese. Metssiga, hunt ja mäger esinevad alternatiividel Kotlandi või Lõmala-Paiküla 1, 3 ja 4. Karu on nähtud trassidel Kotlandi-Paiküla 1 ja 2 ning Lõmala-Paiküla 2. Kobrast ja valgejänest on nähtud Kotlandi-Paiküla 3 ja 4 ning Lõmala-Paiküla 1, 3 ja 4 trassidel.

Eelistatuim variant on Kotlandi-Paiküla 2 ja Lõmala-Paiküla 2 trassid, kuna nendel on nähtud kõige vähem imetajate liike.

4.3. Saaremaa keskosa ja idarannik Paikülast Mägi-Kurdla ja Veereni

Paiküla-Veere 1 trass ristub Ohtja kraaviga, Pärima kraaviga, Tuiu jõega, Punabe jõega, Päitse kraaviga, Leisi jõega, Oitme jõega, Võlupe ojaga, Lipi jõega, möödub Suurussoo, Karusoo ja Marjasoo lähedusest.

Paiküla-Veere 2 alternatiiv ristub Tirtsu jõega, Lõve jõega, Leisi jõega, Aadu kraaviga, Unguma jõega, Kuke peakraaviga ning läbib mitmesuguseid maastikke, nii põllumajanduslikke kui metsamaastikke.

Paiküla-Veere 3 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Lõone peakraaviga, Lõve jõega, Maadevahe jõega, Unguma jõega ja Kuke peakraaviga ning läbib mitmesuguseid maastikke, nii põllumajanduslikke kui metsamaastikke.

Paiküla-Veere 4 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Lõve jõega, Maadevahe jõega, Kurdla peakraaviga, Kuke peakraaviga, Unguma jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Veere 5 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Lõone peakraaviga, Lõve jõega, Maadevahe jõega, Kurdla peakraaviga, Kuke peakraaviga, Unguma jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Veere 7-1 alternatiiv ristub Tirtsu jõega, Põduste jõega, Lõve jõega, Leisi jõega, Oitme jõega, Võlupe ojaga, Tondikraaviga ja Arju kraaviga. Ristub Marjasoo järvega, alas, kus ühele poole trassi

jääb Marjassoo ja teisele poole Kareda raba ja Koigi soo. Trass läbib suures osas, eriti Paiküla poolses osas metsamaastikke, vähem, Veere poolses osas ka rohkem põllumajandusmaastikke.

Paiküla-Veere 8-1 alternatiiv ristub Tirtsu jõega, Põduste jõega, Lõve jõega, Aadu kraaviga, Kurdla peakraaviga, Kuke peakraaviga ja Koigi jõega. Trass läbib mitmesuguseid mosaiikseid maastikke, trassile jäävad ka suuremad metsamassiivid, kuid märgalad mitte.

Paiküla-Veere 9-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Lõve jõega, Aadu kraaviga, Kurdla peakraaviga, Kuke peakraaviga ja Koigi jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 1-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Lõve jõega ja Maadevahe jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 2-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Loone peakraaviga, Lõve jõega ja Maadevahe jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 3-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Loone peakraaviga, Lõve jõega ja Maadevahe jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 4-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Loone peakraaviga, Lõve jõega ja Maadevahe jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 5-1 alternatiiv ristub Tirtsu jõega, Põduste jõega, Lõve jõega ja Leisi jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 6-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Lõve jõega, Aadu kraaviga ja Hundisilla kraaviga. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Teisel trassilõigul on põhilised loodusliku sidususe alad seotud suuremate soo- ja rabaaladega nagu Koigi soo ja Marjassoo ning Järise soo ja Pelissoo alad. Valdavalt on teise trassilõigu heas seisundis olevate alade sidusus väiksem. Suuremad soolad jäävad Paiküla-Veere 1-1 ja Paiküla-Veere 7-1 trasside lähedusse. Ka IRENES kaardilt on näha, et peamised kuumkohad jäävad võõrdina Paikülast kirdesse ning Koigi raba ümbrusesse. Trassialternatiivid kulgevad väiksema sidususe ja kuumkohana märgitud aladel. Valdavas osas on tegu mosaiikse maastikuga, kus on suures osas levinud põllumajandusmaad ja külad. Looduslikud veekogud ja nende kaldad on samuti keskmiselt olulisemad alad (kuumkohtadena) ning pakuvad elupaiku saarmale ja koprale.

Paiküla-Veere trassid paiknevad Orissaare juures nii risti (Paiküla-Veere 1) kui paralleelselt (Paiküla-Veere 7) maanteedega Tumala-Orissaare-Väike väin ja Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare, kus imetajad rohkem liiguvad. Saaremaa mandri keskosas teiste Paiküla-Veere ja Paiküla-Mägi-Kurdla trasside läheduses on kõige rohkem loomaõnnetusi endiselt Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare maanteel Valjala kandis ning Ratla kandis, lisaks ka Masa-Laimjala-Tumala teel Laimjala kandis, kuhu jõuavad Mägi-Kurdlasse suunduvad trassid. Kuna Saaremaa on loodusmaastikega kaetud ala, kus on hulgaliselt metsa, aga ka põllu- ja niidualasid, on imetajad liikumas piirkonnas laiemalt ning kindlamaid liikumis suundi ja trende on raske välja tuua. Liiklusõnnetuste statistika järgi võib järeldada, et suurem osakaal õnnetusi ja seega ka loomade paiknemisi leiab aset pigem Saaremaa kesk- ja lõunaosas. Seal paiknevad trassialternatiivid Paiküla-Veere 2-5 ja 8-9 ning Paiküla-Mägi-Kurdla 1-6.

Kõigil alternatiividel esinevad metskits, punahirv, põder, metssiga, valgejänes, rebane, kährik, mäger, metsnugis. Kobras esineb alternatiividel Paiküla-Veere 1, 2, 7, 8 ja 9. Halljänes jääb kõigile alternatiividele peale Paiküla-Veere 1. Hunti on nähtud Paiküla-Veere 2-9 alternatiividel ning kõigil Paiküla-Mägi-Kurdla alternatiividel. Paiküla-Veere 8 ja 9 alternatiividel on nähtud ka saarmast, kes on kaitsealune liik.

Eelistatumad alternatiivid on Paiküla-Veere 1 ning ka Paiküla-Veere 3, 4 ja 5 alternatiivid, kus on vähem nähtud imetajate liike. Paiküla-Veere 1 eelis on ka see, et tegu on juba olemasoleva liinikoridori laiendamisega, mis toob maastikus kaasa vähem muutuseid ning mõjutab imetajate liikumist ning elupaiku vähem.

4.4. Saaremaalt mandrile

Hanila alternatiivist lähtuv maakaabelliin ristub Uustalu kraaviga ja Virita kraaviga.

Muriste alternatiivist lähtuv maakaabelliin ristub Kuuendiku kraaviga.

Paatsalu alternatiivist lähtuv maakaabelliin ristub Küti jõega.

Kõik maakaabelliinid mandril kulgevad suures osas rohevõrgustikus asuvates metsamaastikes, Hanila trass küll veidi rohkem põllumajandusmaastikes.

Soonda jõgi Muhumaal läbib kõiki kolme alternatiivi. Muhumaal asuvad maakaabelliinid läbivad suuri loodusmaastikke ja metsamassiive. Saare kaguosas läbib maakaabelliin ka mitut soist ala. Võiküla juures jääb trassi lähedusse Võijärve ümbritsev soo.

Saaremaal Veerest lähtuv maakaabelliin kulgeb mosaiikses maastikus, kus on väiksemaid metsastunud alasid aga ka põllumajandusmaastikke.

Saaremaal Mägi-Kurdlast lähtuv maakaabelliin algab metsamassiivist ning jõuab välja liigendatud rannikualale, kus asuvad märjemad maastikud, lahesopid ning roostikuga kaetud endised rannaniidud.

Veerest ja Mägi-Kurdlast lähtuvad trassid läbivad rannikul kuumkohti ja keskmise sidususega alasid, Muhumaal läbivad trasside alternatiivid keskmiselt sidusaid alasid, kuid eriti suure sidususega on Muhumaa edelaosa, mida läbivad Veere-Paatsalu 1-2, Veere-Lihula 1-2 ja Veere-Muriste 1-2 trassid. Mandril on kuumkohad rannikujoonel ning Hanila ja Muriste alternatiivide vahel soodes. Kuumkohad kulgevad trassialternatiividega paralleelselt ning kattuvad veidi Hanila ja Muriste alternatiividega. ELME kaardikihi järgi on suure sidususega ala Muriste ja Hanila alternatiivide vahel, olles ka loode-kagu suunaliselt üsna kõrge. Looduslikud veekogud ja nende kaldad on samuti keskmiselt olulisemad alad (kuumkohtadena) ning pakuvad elupaiku saarmale ja koprale.

Muhu saarel ning mandri rannikul ning Saaremaa idarannikul loomade kokkupõrgetega liiklusõnnetuste põhjal olulisi järeldusi teha ei saa, küll aga läbib Muhu saart ida-lääne suunaliselt Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare maantee, millest põhja-lõuna suunaliselt loomad üle liiguvad. Sellest võib järeldada, et loomad liiguvad ka risti Veere-Hanila/Muriste/Paatsalu 3 trassialternatiividega.

Kõigil alternatiividel esinevad halljänes, saarmas, rebane, kährik, kobras, metsnugis, tuhkur, põder ja metskits. Valgejänes ja metssiga esinevad alternatiividel, mis algavad Veerest.

Eelistatud on Mägi-Kurdlast algavad alternatiivid, kuna nendele jääb vähem imetajate liike. Kuna tegu on maakaabli paigaldusega, ei oma maakaabli olemasolu peale paigaldust enam olulist mõju maastikule ning maastikukasutusele.

4.5. Mandri läänerannik- Lihula

Muriste-Lihula alternatiiv ristub Kuuendiku kraaviga.

Kõik alternatiivid ristuvad Tuudi jõe, Riisa ojaga ja Uduma ojaga.

Hanila-Lihula trass ristub Uustalu kraaviga ning asub üldiselt üsna majandatud metsases maastikus.

Paatsalu-Lihula ja Muriste-Lihula trassid kulgevad mööda Lõunassoo serva ja seda ümbritsevat metsamaastikut. Kuitsa oja ristub Paatsalu-Lihula ja Muriste-Lihula trassidega.

Paatsalu-Lihula alternatiiv ristub Paadrema jõega ja Hõbesalu kraaviga.

Muriste-Lihula ja Paatsalu-Lihula trassid kulgevad suure sidususega Lõunassoo serva ja ristuvad sealt jätkuva kagu-loode suunalise rohevõrgustiku alaga, mis on keskmiselt sidus. Sama vööndiga ristub

kaugemalt ka Hanila-Lihula trass. Lihula alajaama lähedal jõuavad kõik alternatiivid Tuudi jõe juures kuumkohale. Seega võivad kõik trassid ristuda imetajatele sobivaks käiguteeks rohealaga, kuid suurem on selleks tõenäosus Muriste-Lihula ja Paatsalu-Lihula trassidel, kuna läbivad rohevõrgustiku ala suurema sidususega piirkonnast. Looduslikud veekogud ja nende kaldad on samuti keskmiselt olulisemad alad (kuumkohtadena) ning pakuvad elupaiku saarmale ja koprale.

Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare maanteega on näha loode-kagu suunalised ristumised ka mandri lääneranniku-Lihula vahelisel lõigul, eelkõige just Hanila-Lihula vahelisel lõigul. Ka Lihula-Muriste ja Lihula-Paatsalu trassialternatiivid ristuvad Karuse-Kalli kõrvalteega, üle mille imetajad kirre-edel suunaliselt liiguvad. Seega liiguvad loomad üsna õhuliini trassidega samas suunas, liikudes tõenäoliselt Lõunasoo ning ümbruskaudsete põllumajandusmaastike vahel, mis pakuvad nii toitumiskui ka elupaiku.

Kõigil kolmel trassil on nähtud halljänest, rebast, kährikut, kobrast, pruunkaru, metssiga, põtra ja metskitse. Muriste-Lihula ja Paatsalu-Lihula trassidel on nähtud valgejänest, metsnugist ja tuhkrut. Muriste-Lihula ja Hanila-Lihula trassidel on nähtud saarmast ning Hanila-Lihula trassil kivinugist.

Eelistatim alternatiiv on Hanila-Lihula, kuna sellele trassile jääb vähem imetajate liike ning see paikneb vähem suure loodusliku sidususega aladel.

4.6. Lihula- Rumba

Lihula-Rumba trassialternatiivid kulgevad maastikus niivõrd lähestikku, et mõjutatavad tegurid on neile samad. Esmalt läbivad nad Avaste soo juurde jäävat suurt roheala, ristuvad Allika jõega ja Penijõe, mööduvad Lihula rabast ja sellega piirnevaid metsaaladest. Lihula raba on väga suur massiiv raba ja rabametsadega. Loode pool maanteed ja õhuliinide alternatiive pakub aga Kasari jõgi ja selle äärsed luhad imetajatele paiku toitumiseks. Suured sood ja rabad, mille vahel kõik alternatiivid kulgevad, on elupaikadeks paljudele loomadele ning nende vahel on ELME kaardikihtide järgi säilinud koridorid, mis on samuti üsna kõrge loodusliku sidususega, kuid mitte nii kõrge, kui soo- ja rabaaladel endal. Liikumiskoridorid paiknevad Kasari luha ja Lihula raba vahel ning Avaste soo ja Käntu soo vahel. Samu liikumiskoridore võib aimata ka IRENES kaardikihtidelt, lisaks on kuumkohad märgitud Allika jõe kallastele. Sellest võib järeldada, et tõenäoliselt ristuvad metsloomade liikumisteed trassikoridoridega. Looduslikud veekogud ja nende kaldad on samuti keskmiselt olulisemad alad (kuumkohtadena) ning pakuvad elupaiku saarmale ja koprale. Samas kõik trassialternatiivid kulgevad valdavalt väiksema sidususe ja kuumkohana märgitud aladel.

Rumba-Lihula trassidest loodesse jääb Risti-Virtsu-Kuivastu-Kuressaare maantee, millest loode-kagu suunaliselt loomad liiguvad. Kõik Lihula-Rumba alternatiivid paiknevad samas piirkonnas paralleelselt maanteega, mis tähendab, et seelses piirkonnas liiguvad loomad samuti õhuliinidega risti suunas.

Kõigil alternatiividel on nähtud imetajatest metskitse, põtra, metssiga, ilvest, minki, metsnugist, mäkra, saarmast, karu, šaakalit, kährikut, rebast, hunti, kobrast ja halljänest.

Eelistatud alternatiivi pole.

4.7. Rumba- Järvakandi

Rumba alajaama lähedale jäävad Käntu soo ja Avaste soo.

Rumba-Järvakandi 1 trassi äärde jäävad Tõnumaa raba ja Illaste raba. Tiduvere, Avaste ja Nõlva külas läbib Rumba-Järvakandi 1 suuremaid metsamassiive ja roheala, samas kui valdavalt kulgeb trass põllumajandusmaastikes.

Rumba-Järvakandi 2-7 trasside äärde jäävad Ligeda soo, Remma raba ja Kesu raba, mis moodustavad osa suuremast looduslikust rohealast. Rumba-Järvakandi 2-7 trassid kulgevad Aravere külast ida pool valdavalt metsamaastikus, lääne pool rohkem põllumajandusmaastikel. Metsane

maastik Araverest ida pool on tugevasti majandatud, samas kui Rumba-Järvakandi 1 trassile jäävad metsamaastikud on looduslikumad.

Rumba-Järvakandi 4-5 trassid läbivad lisaks Velise raba. Velise raba on tugevasti majandatud ning turba kaevandamisega mõjutatud.

Nurtu jõgi ristub Rumba-Järvakandi 2-7 trassidega.

Velise jõgi, Avaste oja ristuvad kõigi trassidega.

Oese peakraav, Viisusti kraav, Laasi kraav ja Tiiduvere oja ristuvad Rumba-Järvakandi 1 trassiga.

Looduslikud veekogud ja nende kaldad on samuti keskmiselt olulisemad alad (kuumkohtadena) ning pakuvad elupaiku saarmale ja koprale.

ELME ja IRENES kaardikihtide järgi on näha, et Kaisma raba ja Nurtu piirkonna metsad on suure sidususega ning kuumkohad, mille vahel on moodustunud koridor, mida mööda imetajad liiguvad. Sinna vahemikku jäävad Rumba-Järvakandi 2-7 trassid, millega sel juhul imetajate käiguteed ristuvad. Eelnimetatud trasside lähedusse jäävad ka suurem metsamassiiv Palase külast ja Velise rabast lõunas ning Velise rabast põhja jääv metsamassiiv, mida ühendav koridor ristub Rumba-Järvakandi 2-7 trassidega. Rumba-Järvakandi 1 trass kulgeb rohkem suure sidususega aladel, Nurtu piirkonna metsades ning läbib looduslikumat ala Illaste raba ja Pilkuse raba vahel, mille vahelise hea sidususega alaga ristub. Samas kõik trassialternatiivid kulgevad valdavalt väiksema sidususe ja kuumkohana märgitud aladel.

Maanteedel toimunud loomadega kokkupõrgete järgi ristuvad Rumba-Järvakandi trassid Tallinna-Pärnu-Ikla maanteega, millest loomad ida-lääne suunaliselt üle liiguvad, põhilised liikumisteed jäävad Rumba-Järvakandi 2-7 õhuliinidega paralleelselt. Kui maanteest ida poole jäävad suuremad metsased alad, siis maanteest lääne poole on tegu valdavalt põllumajandusmaastikega, kaugemal asuvad Kesu raba ning Avaste soo. Rumba-Järvakandi 1 trassi läheduses aga maanteedel suuremaid loomade liikumisi pole.

Kõigil alternatiividel on nähtud metskitse, põtra, metssiga, tuhkrut, saarmast, ilvest, metsnugist, saarmat, kährikut, hunt ja halljänest. Rumba-Järvakandi 1 lõigul on nähtud ka valgejänest ning Rumba-Järvakandi 2-7 lõikudel on nähtud ka kobrast ja rebast. Tõenäoliselt esineb rebane ka Rumba-Järvakandi 1 lõigul, kuigi seal on ühtegi vaatlust registreeritud pole.

Eelistatuim variant on siiski Rumba-Järvakandi 1, kuna seal on vähem imetajate liike registreeritud ja tegu on juba olemasoleva liinikoridori laiendamisega, mis toob maastikus kaasa vähem muutuseid ning mõjutab imetajate liikumist ja elupaiku vähem.

4.8. Järvakandi-Paide

Järvakandi läheduses asuva Nõlvasoo äärde jäävad kõik Järvakandi-Paide trassid.

Järvakandi-Paide 4-8 trassid läbivad ala, mis jääb Selja raba ja Reedikmaa raba vahele, samuti kulgevad Järvakandi-Paide 4-5 trassid Iidva soo lähedalt ning läbivad otsapidi Lokuta raba. Trassid ristuvad ka Pärnu jõe, Reopalu jõe, Lokuta jõe, Lintsi jõe, Liivojaga, Imsi ojaga. Inglise oja ristub Järvakandi-Paide 1-3 trassidega, Kärü jõgi Järvakandi-Paide 4-8 trassidega.

Looduslikud veekogud ja nende kaldad on samuti keskmiselt olulisemad alad (kuumkohtadena) ning pakuvad elupaiku saarmale ja koprale.

Järvakandi Paide 1-3 ja 6-8 trassid läbivad ala, mis ristub kahe suure rohevõrgustiku alaga, Iidva raba ja Kummassaare raba vahelt, seega ristuvad trassikoridorid kahte kuumkohta ning suure loodusliku sidususega ala ühendava koridoriga, kust loomad liiguvad. Järvakandi-Paide 4-5 trassid mööduvad Iidva rabast lõunas, jäädes küll suure sidususega alale, kuid mitte otseselt ristudes kahe sellise ala vahele jääva koridoriga. Kõik Järvakandi-Paide trassid läbivad peale Järvakandi alevikku ala, kus Kastna raba, Loosalu raba ja Palasi raba ning neid ümbritsevate suuremate metsamassiivide vahele. Nii ristuvad kõik trassialternatiivid rohevõrgustikke ühendavate koridoridega, mida mööda imetajad liiguvad.

Maanteedel toimunud loomadega kokkupõrgete järgi liiguvad Järvakandi-Paide vahel loomad rohkem Kärü kandis edela-kirde suunaliselt ehk rajatavate õhuliini trassidega samal suunal. Seal piirkonnas on olemas ka suuremad metsamassiivid rabaaladega, nagu Allipa raba ja Kastna raba, mis imetajatele elupaiku pakuvad.

Kõigil alternatiividel on nähtud metskitse, põtra, metssiga, tuhkur, metsnugis, kivinugis, hunt, valgejänes ja halljänes. Järvakandi-Paide 1, 4, 5, 6, 7 ja 8 on nähtud punahirve. Järvakandi-Paide 1, 2 ja 3 trassidel on nähtud pruunkaru, mäkra, rebast, ilvest ja saarmast. Järvakandi-Paide 4, 5, 6, 7 ja 8 on nähtud kobrast.

Imetajate liikide seisukohast on eelistatumad trassid 4-8, kuna nendel trassidel on vähem erinevaid liike imetajaid, kuid trassidel 4-5 on vähem imetajate liike ning need ristuvad vähem suuremate rohevõrgustiku aladega.

5. Alternatiivide võrdlus kahepaiksete ja roomajate põhjal

5.1. Kahepaiksete ja roomajate esinemine

Kahepaiksete osas puuduvad ülevaatlikud levikuandmed ning teada on peamiselt olulisemad sigimisveekogud ning suuremaid maanteid ületavate massrännete paigad maanteedel. Kuigi kõik kahepaiksed on kaitstavad liigid, on EELIS andmebaasis registreeritud väike osa nende elupaikadest ning andmebaasi on jõudnud peamiselt sigimisveekogud. Kahepaiksete elupaikadeks on lisaks veekogudele ka erinevad maismaa-alad, millest on eelistatumad niisked looduslikud rohumaad, sh rannaniidud ning niisked leht- ja segametsad, samuti sood.

Kahepaiksetest on kõigi trassialternatiivide piirkonnas kindlasti levinud rabakonn, rohukonn ja harilik kärnkonn, kes on kõige tavalisemad konnad, keda leidub laialdaselt erinevates maastikes. Väiksema levikuga liigid on nn rohelised konnad (tiigikonn, veekonn, järvekonn), kes on seotud peamiselt veekogudega. Antud liikidest on piirkonnas tõenäolisem tiigikonna esinemine, välistada ei saa ka veekonna, kelle vaatlusi e-Elurikkuse andmebaasi alternatiivide lähipiirkonnas siiski kantud ei ole. Järvekonn on teadaolevalt levinud vaid Ida-Eestis ning tema esinemine saartel ja kesk- ja Lääne-Eestis pole tõenäoline. Eelnimetatud konnad on kõik III kaitsekategooriasse kuuluvad. Kõre on I kaitsekategooriasse kuuluv kahepaikne, kelle elupaiku leidub Liivi lahe rannikul. Merekaabli alternatiivide randumispaikade ja maakaabli alternatiivide piirkondades pole kõre elupaiku registreeritud. Levinud sabakonnaline on tähnikesilik, kelle elupaiku on registreeritud Lihula-Rumba trassil, kes kuulub III kaitsekategooriasse. Harivesiliku (II kaitsekategooria) elupaiku pole trassialternatiivide piirkonnas registreeritud.

Siinkohal tuleb arvestada sellega, et teave kahepaiksete elupaikade osas on üldiselt väga puudulik ning registreeritud on enamasti vaid paremad sigimisveekogud nagu tiigid ja väikejärved. Kahepaiksed sigivad siiski palju laialdasemalt, kasutades selleks ka ummistunud kraavilõike, väikseid karjääriveekogusid ja isegi sügavaid metsa väljaveo roopaid. Seetõttu on kahepaiksed, eelkõige konnad, levinud Eesti maastikes väga laialdaselt. Nende maismaalisteks elupaikadeks on pea kõik niisked ja parasniisked metsad ning rohumaad. Seega võib oletada, et kahepaikseid esineb suurel osal trassialternatiivide alast.

Võrreldes kahepaiksetega on roomajate elupaigad veelgi puudulikumalt kaardistatud. Kõige enamlevinud roomajaks on arusisalik, kes on levinud metsamaastikes kuivemates ja hõredamates okasmetsades, samuti äsjastel lageraiealadel ja noorendikes aga ka kuivematel rohumaadel. Võrdlemisi tavaliseks liigiks on ka rästik, kes eelistab okasmetsi, raiealaid ja noorendikke, samuti niite ja soid. Laialdaselt levinud on ka nastik, kelle elupaigad on sageli seotud eeskätt veekogude lähedusega.

5.2. Saaremaa läänerrannik Kotlandi/Lõmala kavandatud alajaamast Paikülani

Kotlandi-Paiküla 3 ja 4 ning Lõmala-Paiküla 3 ja 4 trassidele jääb hariliku kärnkonna (KLO9137057) elupaik.

Kotlandi-Paiküla 1, 3 ja 4 ning Lõmala-Paiküla 1, 3 ja 4 trassidele jääb rabakonna (KLO9136993) elupaik.

Kotlandi-Paiküla 1, Lõmala-Paiküla 1 ja 3 trassidest u 180 m kaugusel asub harilik kärnkonn (KLO9117590); Kotlandi-Paiküla 2 ja Lõmala-Paiküla 2 umbes 50 m kaugusel rabakonn (KLO9117614).

Nastikut on e-elurikkuse andmetel nähtud Kotlandi-Paiküla 3 trassi peal. Rästikut on e-elurikkuse andmetel nähtud Kotlandi-Lõmala 3, Lõmala-Paiküla 4 ja 3 ja Lõmala-Kotlandi-Paiküla trasside ääres.

Kotlandi-Paiküla 1-1 ja Lõmala-Paiküla 1-1 trassidele jäävad III kaitsekategooria loomad 0,47 ha ulatuses. Kotlandi-Paiküla 3-1, 4-1 ja Lõmala-Paiküla 3-1 trassidele jäävad III kaitsekategooria loomad 0,36 ha ulatuses. Lõmala-Paiküla 4-1 trassile jäävad III kaitsekategooria loomad 0,37 ha ulatuses.

Kotlandi-Paiküla 1-1 ja 4-1 trassid ristub Vesiku jõega ja Vedruka jõega, kulgevad Jäinassoo lähedalt ning läbivad ulatuslikke, suuri metsaalasid, mis on majandamisest võrdlemisi puutumata.

Kotlandi-Paiküla 2-1 trass ristub Laasi-Jaagu jõega, Riksu jõega, Marisoo jõega ja Pühajõega. Trass kulgeb üsna metsasel maastikul, kuid ei piirne ega läbi soid ega rabasid.

Kotlandi-Paiküla 3-1 trass kasutab osaliselt olemasolevat õhuliini koridori ning ristub Vesiku jõega, Vedruka jõega, kulgeb kahest küljest Jäinassoo servast ning läbib ulatuslikke, suuri metsaalasid, mis on majandamisest võrdlemisi puutumata.

Lõmala-Paiküla 1-1 ristub Laasi-Jaagu jõega ja Riksu jõega ning jõuab seejärel Kotlandi alajaama, kust kulgeb edasi samuti Kotlandi-Paiküla 1-1 trassikoridoris.

Lõmala-Paiküla 2-1 trass ristub Marisoo jõega ja Pühajõega. Trass kulgeb üsna metsasel maastikul, mis lõunaosas on tugevamalt majandatud, kuid ei piirne ega läbi soid ega rabasid.

Lõmala-Paiküla 3-1 trass kasutab osaliselt olemasolevat õhuliini koridori, ristub Laasi-Jaagu jõega ja Riksu jõega ning liitub veidi peale alajaama Kotlandi-Paiküla 1-1 trassiga.

Lõmala-Paiküla 4-1 trass kasutab osaliselt olemasolevat õhuliini koridori, ristub Laasi-Jaagu jõega ja Riksu jõega ning liitub veidi peale alajaama Kotlandi-Paiküla 3-1 trassiga.

Saaremaa lääneosas kõigi trassialternatiivide ala maastik on valdavalt metsamaastik, mis on säilinud võrdlemisi looduslikuna. Märjalade osakaal maastikus on valdavalt väike. Kotlandi-Paiküla 2-1 ja Lõmala-Paiküla 2-1 alternatiividel on registreeritud vaid üks rabakonna esinemine, samuti kulgevad need trassid rohkem majandatud metsades ning kaugemal märjaladest, mistõttu on tegu eelistatud alternatiividega.

5.3. Saaremaa keskosa ja idarannik Paikülast Mägi-Kurdla ja Veereni

Paiküla-Veere 3 ja Paiküla-Mägi-Kurdla 4 trassidel asuvad kahepaiksetest trassil harilik kärnkonn (KLO9112522) ja rabakonn (KLO9112574). Paiküla-Veere 3-5 ja 9 ning Paiküla-Mägi-Kurdla 1-4 ja 6 trassidele jäävad rabakonna (KLO9137007) ja hariliku kärnkonna (KLO9137064) elupaigad.

Paiküla-Mägi-Kurdla 1-5 ja 6, Paiküla-Veere 4-5 ja 9 trassidest umbes 130 m kaugusel asub rabakonna (KLO9125986) elupaik.

Rabakonna kohta on e-elurikkusest üks vaatlus Paiküla-Veere 4-1 ja 5-1 ning Paiküla-Mägi-Kurdla 1-1 ja 2-1 trassidel.

Roomajatest on registreeritud elektriühenduse alternatiivide alal ainult üks nastiku leiukoht (KLO9129315) Paiküla-Veere 3-1, 4-1 ja 5-1 trassidel. Nastikut on nähtud e-elurikkuse andmetel Paiküla-Veere 1 juures.

Paiküla-Veere 2-1, 8-1 ja Paiküla-Mägi-Kurdla 5-1 trassidele jäävad III kaitsekategooria loomad 0,05 ha ulatuses. Paiküla – Veere 3-1 trassile jäävad III kaitsekategooria loomad 7,33 ha ulatuses. Paiküla-Veere 4-1 ja 5-1 trassidele jäävad III kaitsekategooria loomad 2,10 ha ulatuses. Paiküla-Veere 9-1 ja Paiküla-Mägi-Kurdla trassidele jäävad III kaitsekategooria loomad 2,60 ha ulatuses. Paiküla-Mägi-Kurdla 1-1 ja 2-1 trassidele jäävad III kaitsekategooria loomad 2,09 ha ulatuses. Paiküla-Mägi-Kurdla trassidele jäävad III kaitsekategooria loomad 7,32 ha ulatuses.

Paiküla-Veere 1 trass ristub Ohtja kraaviga, Pärima kraaviga, Tuiu jõega, Punabe jõega, Päitse kraaviga, Leisi jõega, Oitme jõega, Võlupe ojaga, Lipi jõega, möödub Suurussoo, Karusoo ja Marjasoo lähedusest.

Paiküla-Veere 2 alternatiiv ristub Tirtsu jõega, Lõve jõega, Leisi jõega, Aadu kraaviga, Unguma jõega, Kuke peakraaviga ning läbib mitmesuguseid maastikke, nii põllumajanduslikke kui metsamaastikke.

Paiküla-Veere 3 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Lööne peakraaviga, Lõve jõega, Maadevahe jõega, Unguma jõega ja Kuke peakraaviga ning läbib mitmesuguseid maastikke, nii põllumajanduslikke kui metsamaastikke.

Paiküla-Veere 4 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Lõve jõega, Maadevahe jõega, Kurdla peakraaviga, Kuke peakraaviga, Unguma jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Veere 5 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Lööne peakraaviga, Lõve jõega, Maadevahe jõega, Kurdla peakraaviga, Kuke peakraaviga, Unguma jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Veere 7-1 alternatiiv ristub Tirtsu jõega, Põduste jõega, Lõve jõega, Leisi jõega, Oitme jõega, Võlupe ojaga, Tondikraaviga ja Arju kraaviga. Ristub Marjassoo järvega, alas, kus ühele poole trassi jääb Marjassoo ja teisele poole Kareda raba ja Koigi soo. Trass läbib suures osas, eriti Paiküla poolses osas metsamaastikke, vähem, Veere poolses osas ka rohkem põllumajandusmaastikke.

Paiküla-Veere 8-1 alternatiiv ristub Tirtsu jõega, Põduste jõega, Lõve jõega, Aadu kraaviga, Kurdla peakraaviga, Kuke peakraaviga ja Koigi jõega. Trass läbib mitmesuguseid mosaiikseid maastikke, trassile jäävad ka suuremad metsamassiivid, kuid märgalasid mitte.

Paiküla-Veere 9-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Lõve jõega, Aadu kraaviga, Kurdla peakraaviga, Kuke peakraaviga ja Koigi jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 1-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Lõve jõega ja Maadevahe jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 2-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Loone peakraaviga, Lõve jõega ja Maadevahe jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 3-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Loone peakraaviga, Lõve jõega ja Maadevahe jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 4-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Loone peakraaviga, Lõve jõega ja Maadevahe jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 5-1 alternatiiv ristub Tirtsu jõega, Põduste jõega, Lõve jõega ja Leisi jõega. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Mägi-Kurdla 6-1 alternatiiv ristub Põduste jõega, Luhaniidu ojaga, Einla kraaviga, Kaarma ojaga, Lõve jõega, Aadu kraaviga ja Hundisilla kraaviga. Trass läbib mitut suuremat metsamassiiviga roheala, kuid valdavalt paikneb mosaiikses maastikus.

Paiküla-Veere 1-1, 2-1, 7-1 ja 8-1 ning Paiküla-Mägi-Kurdla 5-1 trassidele ega nende lähedusse ei jää ühtegi registreeritud kaitsealuse kahepaikse, roomaja ega imetajaliigi elupaika, mistõttu on need eelistatud trassid. Paiküla-Veere 1-1 ja 7-1 läbivad või mööduvad aga suurematest märgaladest, mistõttu on võimalik, et kohati võivad need läbida kahepaiksetele hästi sobivaid maastikke. Seda arvestades on sobivamateks alternatiivideks Paiküla-Veere 2-1 ja 8-1 ning Paiküla-Mägi-Kurdla 5-1.

5.4. Saaremaalt mandrile

Arusisalikku on nähtud e-elurikkuse andmetel Hanilast rannikule kulgeva maakaabelliini lähedal ning Muhu saarel Võikülas kõigi Veerest suunduvate maakaabelliinide lähedal.

Hanila alternatiivist lähtuv maakaabelliin ristub Uustalu kraaviga ja Virita kraaviga.

Muriste alternatiivist lähtuv maakaabelliin ristub Kuuendiku kraaviga.

Paatsalu alternatiivist lähtuv maakaabelliin ristub Küti jõega.

Kõik maakaabelliinid mandril kulgevad suures osas rohevõrgustikus asuvates metsamaastikes, Hanila trass küll veidi rohkem põllumajandusmaastikes.

Soonda jõgi Muhumaal läbib kõiki kolme alternatiivi. Muhumaal asuvad maakaabelliinid läbivad suuri loodusmaastikke ja metsamassiive. Saare kaguosas läbib maakaabelliin ka mitut soist ala. Võiküla juures jääb trassi lähedusse Võijärve ümbritsev soo.

Saaremaal Veerest lähtuv maakaabelliin kulgeb mosaiikses maastikus, kus on väiksemaid metsastunud alasid aga ka põllumajandusmaastikke.

Saaremaal Mägi-Kurdlast lähtuv maakaabelliin algab metsamassiivist ning jõuab välja liigendatud rannikualale, kus asuvad märjemad maastikud, lahesopid ning roostikuga kaetud endised rannaniidud.

Sood ja rabad pakuvad elupaiku mitmetele kahepaiksetele näiteks rabakonn või arusisalik. Kõik trassialternatiivid kulgevad võrdlemisi suures osas metsamaastikes, mis pakuvad samuti elupaiku ning talvitumispaiku mitmetele kahepaiksetele ja roomajatele, näiteks rästikule, harilikule kärnkonnale, rohukonnale. Nimetatud jõed ja kraavid, nende niisked kaldad ja kallastel paiknevad märjemad metsad pakuvad samuti elupaiku kahepaiksetele.

Arvestades alternatiivide maastikus paiknemist, on eelistatumad Mägi-Kurdlast lähtuvad alternatiivid, mis ei läbi Muhumaad, jättes sellega puutumata paljud võimalikud kahepaiksete ja roomajate elupaigad. Samas paiknevad Mägi-Kurdlast lähtuvad alternatiivid maastikus, mis oma niiskusrežiimi ja vahelduva maastiku tõttu võib pakkuda kahepaiksetele sobivaid elupaiku. Siiski on Mägi-Kurdlast lähtuvate trasside mõju ka sel juhul lokaalsem ning mõjutab kokkuvõttes vähemaid võimalikke elupaiku ning maastikke kui Veerest lähtuvad trassid. Muhumaal asuvad metsad ja soised alad on suuremas osas kahepaiksetele ja roomajatele sobivad.

5.5. Mandri läänerannik - Lihula

Mandrill jäävad Muriste-Lihula lõigul umbes 425 m kaugusele tähnikesiliku (KLO9118264), rohukonna (KLO9118263) ja rabakonna (KLO9118262) elupaik või sigimistiik. Tiigi ja trassialternatiivi vahele jääb Kuuendiku kraav, millega Muriste-Lihula alternatiiv ka ristub.

Kõik alternatiivid ristuvad Tuudi jõe, Riisa ojaga ja Uduma ojaga.

Hanila-Lihula trass ristub Uustalu kraaviga ning asub üldiselt üsna majandatud metsases maastikus. Tuudi külas asuvad Hanila-Lihula trassikoridorist veidi eemal Ohemäe liivakarjääri tiigid, mis võivad pakkuda kahepaiksetele sobivaid sigimisveekogusid.

Paatsalu-Lihula ja Muriste-Lihula trassid kulgevad mööda Lõunassoo serva ja seda ümbritsevat metsamaastikut. Kuitsa oja ristub Paatsalu-Lihula ja Muriste-Lihula trassidega.

Paatsalu-Lihula alternatiiv ristub Paadrema jõega ja Hõbesalu kraaviga.

Sood ja rabad pakuvad elupaiku mitmetele kahepaiksetele näiteks rabakonn või arusisalik. Kõik trassialternatiivid kulgevad võrdlemisi suures osas metsamaastikes, mis pakuvad samuti elupaiku ning talvitumispaiku mitmetele kahepaiksetele ja roomajatele, näiteks rästikule, harilikule kärnkonnale, rohukonnale. Nimetatud jõed, ojad ja kraavid, nende niisked kaldad ja kallastel paiknevad märjemad metsad pakuvad samuti elupaiku kahepaiksetele.

Kolme alternatiivi võrdluses on Muriste-Lihula alternatiivi läheduses ainsana registreeritud kahepaiksete esinemine. Kuna trassikoridor ning Muriste alajaam jäävad sigimistiigile üsna lähedale metsamaastikku, võib eeldada, et piirkonnas võib kahepaikseid liikuda ning metsas rabakonn talvituda. Arvestades, et Muriste-Lihula ja Paatsalu-Lihula trassid läbivad suuremaid loodusmaastikke ja rohealasid ning ristub rohkemate veekogudega, mis võivad pakkuda elupaiku kahepaiksetele, on

eelistatum Hanila-Lihula alternatiiv, kuna ristub vaid ühe kraaviga ning paikneb mosaiiksemas maastikus.

5.6. Lihula-Rumba

Kahepaikseid ja roomajaid sellelt lõigult pole registreeritud ega e-elurikkuses vaatluseid sisestatud. Lihula-Rumba trassialternatiivid kulgevad maastikus niivõrd lähestikku, et mõjutatavad tegurid on neile samad. Esmalt läbivad nad Avaste soo juurde jäävat suurt roheala, ristuvad Allika jõega ja Penijõega, mööduvad Lihula rabast ja sellega piirnevaid metsaaladest.

Sood ja rabad pakuvad elupaiku mitmetele kahepaiksetele näiteks rabakonn või arusisalik. Kõik trassialternatiivid kulgevad võrdlemisi suures osas metsamaastikes, mis pakuvad samuti elupaiku ning talvitumispaiku mitmetele kahepaiksetele ja roomajatele, näiteks rästikule, harilikule kärnkonnale, rohukonnale. Nimetatud jõed, nende niisked kaldad ja kallastel paiknevad märjemad metsad pakuvad samuti elupaiku kahepaiksetele.

Eelistatud trassialternatiivi pole.

5.7. Rumba-Järvakandi

Nastikut on nähtud e-elurikkuse andmetel Rumba-Järvakandi 1 trassi lähedal ja Rumba-Järvakandi 2-7 alternatiivide lähedal. Rästikut on nähtud e-elurikkuse andmetel Rumba-Järvakandi 1 õhuliini koridori peal. Arusisalikku on e-elurikkuse andmetel nähtud kolmel korral Rumba-Järvakandi 1 olemasoleval trassil ja lisaks on seal lähedal mõned vaatlused. Hariliku kärnkonna kohta on e-elurikkuses Rumba-Järvakandi 1 trassil kaks vaatlust ning rohukonna kohta on mõned vaatlused Rumba-Järvakandi 1 trassil ja selle läheduses.

Tõnumaa raba ja Illaste raba jäävad Rumba-Järvakandi 1 trassi äärde. Tiduvere, Avaste ja Nõlva külas läbib Rumba-Järvakandi 1 suuremaid metsamassiive ja roheala, samas kui valdavalt kulgeb trass põllumajandusmaastikes.

Rumba-Järvakandi 2-7 trasside äärde jäävad Ligeda soo, Remma raba ja Kesu raba, mis moodustavad osa suuremast looduslikust rohealast. Rumba-Järvakandi 2-7 trassid kulgevad Aravere külast ida pool valdavalt metsamaastikus, lääne pool rohkem põllumajandusmaastikel. Metsane maastik Araverest ida pool on tugevasti majandatud, samas kui Rumba-Järvakandi 1 trassile jäävad metsamaastikud on looduslikumad.

Rumba-Järvakandi 4-5 trassid läbivad lisaks Velise raba. Velise raba on tugevasti majandatud ning turba kaevandamisega mõjutatud.

Rumba alajaama lähedale jäävad Käntu soo ja Avaste soo.

Nurtu jõgi ristub Rumba-Järvakandi 2-7 trassidega.

Velise jõgi, Avaste oja ristuvad kõigi trassidega.

Oese peakraav, Viisusti kraav, Laasi kraav ja Tiiduvete oja ristuvad Rumba-Järvakandi 1 trassiga.

Sood ja rabad pakuvad elupaiku mitmetele kahepaiksetele näiteks rabakonn või arusisalik. Kõik trassialternatiivid kulgevad võrdlemisi suures osas metsamaastikes, mis pakuvad samuti elupaiku ning talvitumispaiku mitmetele kahepaiksetele ja roomajatele, näiteks rästikule, harilikule kärnkonnale, rohukonnale. Nimetatud jõed, ojad ja kraavid, nende niisked kaldad ja kallastel paiknevad märjemad metsad pakuvad samuti elupaiku kahepaiksetele.

Alternatiivide võrdluses on mitmeid kahepaiksete ja roomajate liike kohatud Rumba-Järvakandi 1 trassi läheduses, teiste alternatiivide asukohas mitte. Kõik alternatiivid paiknevad suures osas rohevõrgustikes või nende piiridel ning ristuvad mitmete veekogudega. Seetõttu on kahepaiksete ja roomajate seisukohast eelistatud trassialternatiivid 2-7. Kuigi Rumba-Järvakandi 4-5 trassialternatiivid läbivad lisaks Velise raba, ei ole see kahepaiksete seisukohast olulise tähtsusega, kuna tegu on tugevalt mõjutatud rabaga.

5.8. Järvakandi-Paide

Järvakandi-Paide 2, 3, 6 ja 7 trassidele jääb kahepaiksete (liigini määramata, III kaitsekategooria, KLO9133592) leiukoht ning Järvakandi-Paide 4 ja 5 trassidele kahepaiksete (liigini määramata, III kaitsekategooria, KLO9133569) leiukoht. Need elupaigad tähistavad teelõike, üle mille kahepaiksed liiguvad ning ei tähista sigimisveekogusid või elupaiku. Nende registreeritud leiukohtade järgi saab järeldada, et antud piirkonnas asuvad kahepaiksete sigimiseks sobivad veekogud, kuhu nad ümbruses olevatest elupaikadest saavad liikuda. KLO9133592 leiukohast lõunasse, Järvakandi-Paide 1-3 trassialternatiividest põhja jäävad mitmed tiigid, mis on tõenäoliselt maanteed ületavate kahepaiksete sigimistiigid.

Järvakandi-Paide 2, 3, 6 ja 7 trassidel jäävad III kaitsekategooria loomad 0,54 ha ulatuses ning Järvakandi-Paide 4 ja 5 trassidele jäävad III kaitsekategooria loomad 0,12 ha ulatuses.

Arusisalikku on e-elurikkuse andmetel nähtud Järvakandi-Paide 2-7 trasside läheduses Väätsa küla juures. Rästikut on e-elurikkuse andmetel nähtud Järvakandi-Paide 8 ja 1 trasside läheduses ning Järvakandi alajaama juures, kuhu tulevad kokku kõik trassid nii kuuendal kui seitsmendal lõigul.

Järvakandi läheduses asuva Nõlvasoo äärde jäävad kõik Järvakandi-Paide trassid.

Järvakandi-Paide 4-8 trassid läbivad ala, mis jääb Selja raba ja Reedikmaa raba vahele, samuti kulgevad Järvakandi-Paide 4-5 trassid Iidva soo lähedalt ning läbivad otsapidi Lokuta raba. Seejärel mööduvad Järvakandi-Paide 4-5 trassid reast tekkinud endistest Liivamäe karjääri tekkinud tiikidest, mis on tõenäoliselt kahepaiksete sigimistiigid. Tiikide vahelisele maanteele on märgitud eelmainitud kahepaiksete (liigini määramata, III kaitsekategooria, KLO9133569) leiukoht.

Sood ja rabad pakuvad elupaiku mitmetele kahepaiksetele näiteks rabakonn või arusisalik. Kõik trassialternatiivid kulgevad võrdlemisi suures osas metsamaastikes, mis pakuvad samuti elupaiku ning talvitumispaiku mitmetele kahepaiksetele ja roomajatele, näiteks rästikule, harilikule kärnkonnale, rohukonnale.

Trassid ristuvad ka Pärnu jõe, Reopalu jõe, Lokuta jõe, Lintsi jõe, Liivojaga, Imsi ojaga.

Ingliste oja ristub Järvakandi-Paide 1-3 trassidega, Kärü jõgi Järvakandi-Paide 4-8 trassidega. Nimetatud jõed ja ojad, nende niisked kaldad ja kallastel paiknevad märjemad metsad pakuvad samuti elupaiku kahepaiksetele.

Alternatiivide võrdluses on eelistatuim Järvakandi-Paide 8 alternatiiv, kuna sellega ei kattu ega jää lähedusse peaaegu ühtegi kahepaiksete või roomajate vaatlust ega registreeritud leiukohta, välja arvatud üks rästiku vaatlus. Maastikuliselt jääb Järvakandi-Paide 8 trassialternatiiv küll rabade vahele, samas kui Järvakandi-Paide 1-3 trassid ei jää, kuid samas jäävad viimaste lähedusse teadaolevad kahepaiksete sigimistiigid.

6. Järeldused ja kokkuvõte

Eelistused on kujundanud liikide elupaikade omavaheline võrdlus. Kaitsealuste liikide esinemine trassil ja trassi läheduses on aspekt, mis selle trassi välistab. Imetajate, eriti suuremate imetajate võime liikuda, on suurem kui kahepaiksetel, mistõttu on nende esinemine kuskil piirkonnas vähem trassialternatiivide eelistusi mõjutav. Samuti on arvesse võetud erinevate liikide maastikutüübi eelistusi.

Esimesel lõigul Kotlandi või Lõmala – Paiküla on kaheksa alternatiivi. Neist on eelistatud alternatiivid Kotlandi-Paiküla 2 ja Lõmala-Paiküla 2, kuna nendele trassidele ei jää kaitsealuseid kahepaiksete ja roomajate liike, samas kui Kotlandi-Paiküla 3 ja 4 ning Lõmala-Paiküla 3 ja 4 trassidele jääb hariliku kärnkonna elupaik ja Kotlandi-Paiküla 1, 3 ja 4 ning Lõmala-Paiküla 1, 3 ja 4 trassidele jääb rabakonna elupaik. Imetajaliikide esinemise seisukohast on eelistatuim variant Kotlandi-Paiküla 2 ja Lõmala-Paiküla 2 trassid, kuna nendel on nähtud kõige vähem imetajate liike. **Eelistatumad on Kotlandi-Paiküla 2 ja Lõmala-Paiküla 2 trassid.**

Teisel lõigul Paiküla-Veere või Mägi-Kurdla on 15 alternatiivi. Paiküla - Mägi-Kurdla 3-1 ja 4-1 trassid on kõige vähem eelistatud, kuna kattuvad registreeritud kahepaiksete elupaikadega. Paiküla - Mägi-Kurdla 1-1, 2-1 ja 6-1 trasside lähedusse jäävad registreeritud kahepaiksete elupaigad. Paiküla-Veere 1, 2, 7 ja 8 ning Paiküla-Mägi-Kurdla 5-1 trassidele ega nende lähedusse ei jää ühtegi registreeritud kaitsealuse kahepaikse, roomaja ega imetajaliigi elupaika, mistõttu on need eelistatud trassid. Paiküla-Veere 1-1 ja 7-1 läbivad või mööduvad aga suurematest märgaladest, mistõttu on võimalik, et kohati võivad need läbida kahepaiksetele hästi sobivaid maastikke. **Seda arvestades on sobivamateks alternatiivideks Paiküla-Veere 2-1 ja 8-1 ning Paiküla-Mägi-Kurdla 5-1.**

Eelistatumad alternatiivid on Paiküla-Veere 1 ning ka Paiküla-Veere 3, 4 ja 5 alternatiivid, kus on vähem nähtud imetajate liike. Paiküla-Veere 1 eelis on ka see, et tegu on juba olemasoleva liinikoridori laiendamisega, mis toob maastikus kaasa vähem muutuseid ning mõjutab imetajate liikumist ning elupaiku vähem. **Paiküla-Veere 1 on eelistatuim alternatiiv nii kahepaiksete kui imetajate seisukohast.**

Kolmandal lõigul Saaremaalt mandrile üle Muhu saare mandrile, Hanila, Muriste või Paatsalu perspektiivse alajaamani on 12 alternatiivi. Ühelgi neist ei esine registreeritud kaitsealuse kahepaikse, roomaja ega imetajaliigi elupaika. Veerest suunduvate liinid lähedal on nähtud arusisalikku ning arusisalikku on nähtud ka Hanilasse suunduva maakaabelliini lähedal. Vähem imetajate liike on nähtud Mägi-Kurdlast lähtuvatel alternatiividel ehk Mägi-Kurdla-Paatsalu, Mägi-Kurdla-Muriste ja Mägi-Kurdla-Hanila. **Eelistatud alternatiivid on Mägi-Kurdlast lähtuvad kolm alternatiivi.**

Neljandal lõigul mandri läänerannikult Lihula alajaamani on kolm alternatiivi. Neist Muriste-Lihula alternatiivi läheduses on registreeritud tähnikesiliku, rabakonna ja rohukonna elupaigad. Eelistatud trassialternatiivid on Paatsalu-Lihula ja Hanila-Lihula 2, kuna nendel trassidel ega trasside läheduses ei esine kahepaikseid ega roomajaid. Eelistatuim alternatiiv on Hanila-Lihula, kuna sellele trassile jääb vähem imetajate liike ning see paikneb vähem suure loodusliku sidususega aladel. Eelistatuim alternatiiv kahepaiksete seisukohast on Hanila-Lihula. **Eelistatuim alternatiiv nii kahepaiksete kui imetajate seisukohast on Hanila-Lihula.**

Viiendal lõigul Lihula-Rumba on kuus alternatiivi, millest ühegi läheduses ei esine registreeritud kaitsealuse kahepaikse, roomaja ega imetajaliigi elupaika. Erinevate imetajate esinemises pole ka määravaid erinevusi. Kõik alternatiivid on võrdselt eelistatud. Kõigil trassidel on nähtud sama arvu imetajate liike. **Eelistatud alternatiivi pole.**

Kuuendal lõigul Rumba-Järvakandi on seitse alternatiivi, millest ühegi läheduses ei esine registreeritud kaitsealuse kahepaikse, roomaja ega imetajaliigi elupaika. Rumba-Järvakandi 1 trassidel on e-elurikkuse andmetel nähtud nastikut, rästikut, arusisalikku, harilikku kärnkonna ja rabakonna. **Eelistatud alternatiivid kahepaiksete ja roomajate seisukohast on Rumba-Järvakandi 2-7. Eelistatuim variant on imetajate seas Rumba-Järvakandi 1,** kuna seal on

vähem imetajate liike registreeritud ja tegu on juba olemasoleva liinikoridori laiendamisega, mis toob maastikus kaasa vähem muutuseid ning mõjutab imetajate liikumist ja elupaiku vähem. Samas pole imetajate liikide esinemise seas olulist vahet näha, mistõttu pole ka trassid Rumba-Järvakandi 2-7 oluliselt halvemad.

Seitsmendal lõigul Järvakandi-Paide on kaheksa alternatiivi, millest Järvakandi-Paide 2, 3, 6 ja 7 trassidele jääb kahepaiksete (liigini määramata, III kaitsekategooria, KLO9133592) leiukoht ning Järvakandi-Paide 4 ja 5 trassidele kahepaiksete (liigini määramata, III kaitsekategooria, KLO9133569) leiukoht. E-elurikkuse andmetel on veel nähtud erinevaid kahepaikseid ja roomajaid kõigi alternatiivide läheduses. Siiski on eelistatud alternatiivid 1 ja 8, kus ei ole registreeritud kahepaikseid ja nähtud vaid rästikut ning kus on ka vähem nähtud imetajate liike. Imetajate liikide seisukohast on eelistatumad trassid 4-8, kuna nendel trassidel on vähem erinevaid liike imetajaid, kuid trassidel 4-5 on vähem imetajate liike ning need ristuvad vähem suuremate rohevõrgustiku aladega. Imetajate liikumist ja elupaikade sidusust mõjutab aga liin vähem, kui kahepaiksete registreeritud elupaiku ja nende liikumisi. **Seega on eelistatud alternatiiv nii kahepaiksete kui imetajate seisukohast on Järvakandi-Paide 8.**

7. Kasutatud allikad

E-elurikkuse andmebaas

EELIS

Eesti Imetajate Levikuatlas (koostamisel)

ELME kaardikihtide kataloog

<https://dge.ee/maps/Loomaohklikkus/>

http://vana.loodusajakiri.ee/eesti_loodus/artikkel1843_1840.html

<https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/maainfo>

Loomastiku analüüsi lähteülesanne. Eesti-Läti neljanda elektriühenduse riigi eriplaneeringu asukoha eelvaliku lähteseisukohtade ja mõjude hindamise, sh KSH, programmi lisa nr 4. Skepast&Puhkim OÜ.

"ULUKIASURKONDADE SEISUND JA KÜTTIMISSOOVITUS 2024" Keskkonnaagentuur, Tartu 2024.